

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 255/2020-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného euroadvokátom JUDr. Lubomírom Müllerom, Symfonická 149/9, Praha, Česká republika, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 255/2015 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 1/2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 255/2015 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 1/2019 porušené boli.

2. Krajskému súd v Bratislave p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 1/2019 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v celkovej sume 1 250 € (slovom tisícdvestopät'desiat eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť vo výške 1 000 € (slovom tisíc eur) a Krajský súd v Bratislave vo výške 250 € (slovom dvestopät'desiat eur) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave j e p o v i n n ý nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Lubomíra Müllera do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'tažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I. Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia s'tažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 255/2020-8 z 7. júla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'tažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'tažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 255/2015 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom

Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 1/2019 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti podanej na ústavnom súde 6. mája 2020 a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľ sa žalobou z 20. novembra 2015 na okresnom súde domáhal satisfakcie od Slovenskej republiky – Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky za nezákonné väzenie vo výške 18 000 eur. Okresný súd o veci rozhodol rozsudkom z 20. októbra 2017, proti ktorému sa sťažovateľ včas odvolal. Dňa 25. marca 2020 podal sťažovateľ predsedovi krajského súdu sťažnosť na prietahy v konaní. Sťažovateľ osobitne poukázal na to, že ide o jednoduchú vec, pretože netreba predvolávať ťažko dostupných svedkov, zaobstarávať preklady písomnosti v archívoch či zaobstarávať obsiahle súpisy majetkov. Sťažovateľ namieta prietahy v konaní krajského súdu, ako aj okresného súdu, na ktorom konanie trvalo takmer dva roky.

3. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal nález s týmto znením:

„I. Krajský súd v Bratislave v konaní pod sp. zn. 14Co/1/2019 a Okresný súd Bratislava I v konaní pod sp. zn. 20C/255/2015 porušili sťažovateľovo právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a právo na prejednanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.

II. Krajskému súdu v Bratislave sa nariaďuje, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 14Co/1/2019 konal bez zbytočných prietahov.

III. Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od doručenia tohto nálezu zadostučinenie vo výške 2 000 eur.

IV. Okresný súd Bratislava I je povinný zaplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od doručenia tohto nálezu zadostučinenie vo výške 2 000 eur.

V. Sťažovateľovi sa podľa advokátskej tarify priznáva náhrada nákladov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa u [REDAKT], č. účtu [REDAKT] [REDAKT] [REDAKT] [REDAKT], do 30 dní od doručenia tohto nálezu.“

II. Vyjadrenie odporcov a ďalšie podanie sťažovateľa

4. Okresný súd vo vyjadrení sp. zn. 1 SprV 738/2020 z 28. júla 2020 (ďalej aj „vyjadrenie okresného súdu“) uviedol, že v rámci napadnutého konania došlo k nečinnosti okresného súdu od 2. marca 2018 do 19. decembra 2018, no ide o jediné obdobie nečinnosti súdu. Doplnil, že súdny spis sa nachádza od 7. januára 2019 na krajskom súde, čo nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu. Okresný súd podotýka, že sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní a že ním požadovaná suma je neprimerane vysoká v porovnaní so vzniknutým prietahom. Zároveň súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

5. Právny zástupca sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu uviedol, že žaloba bola podaná 20. novembra 2015 a prvé prvoinštančné rozhodnutie bolo vydané 20. októbra 2017, t. j. po 23 mesiacoch, čo je samo osebe dlhá doba. Preto by okresný súd nemal považovať obdobie od 2. marca 2018 do 19. decembra 2018 za jediné obdobie, v ktorom okresný súd nekonal plynulo či efektívne. Sťažovateľ ďalej uvádza, že nepodal sťažnosť na prietahy v konaní na okresnom súde, ale na krajskom súde, pretože konanie momentálne prebieha na tomto súde, nie na okresnom. Je síce pravda, že vec sa od 7. januára 2019 nachádza na krajskom súde, no odvolanie bolo podané 30. novembra 2017, teda ešte pred dátumom, ktorý okresný súd identifikoval ako začiatok prietahu (2. marec 2018), a preto je sťažovateľ toho názoru, že súdom priznaný prietah trval dlhšie, ako to okresný súd uvádza.

6. Krajský súd sa vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprV 391/2020 z 27. júna 2020 (ďalej len „vyjadrenie krajského súdu“) odvolával na aktuálnu zaťaženosť senátu (495 vecí), ktorý rozhoduje v napadnutom konaní, a podotýka, že senát má prioritne záujem rozhodnúť staršie veci. Predseda súdu uvádza, že spomínaný senát nemá k dispozícii vyššieho súdneho úradníka ako ostatné senáty. Odhaduje, že vo veci bude rozhodnuté v roku 2021.

7. Právny zástupca sťažovateľa k vyjadreniu krajského súdu uviedol, že tieto argumenty krajského súdu naplňajú dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti. Nejde tu o zlyhanie jednotlivca, ale o zlé nastavenie celého systému. Štát je povinný zabezpečiť

riadny chod a fungovanie súdnej moci. Sťažovateľ vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III. Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96). Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (pozri napr. I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96). Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len ESĽP) vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESĽP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESĽP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESĽP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prieťahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

13. Podľa stabilizovanej judikatúry sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, skúma s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä z pohľadu troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prieťahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prieťahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade

s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)].

IV. Posúdenie vecí ústavným súdom

14. Zložitosť preskúmvanej veci môže závisieť od viacerých okolností, a to tak v rovine skutkovej, ako i právnej. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje vyšší počet účastníkov (rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložitá je také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

15. Návrhom pred okresným súdom sa sťažovateľ v pozícii žalobcu domáhal priznania finančného zadosťučinenia vo výške 18 000 eur z dôvodu nezákonného väznenia. Predmetný spor teda patrí v aplikačnej praxi súdov spravidla medzi bežné, resp. právne a fakticky nenáročné spory.

16. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní ústavný súd zistil, že na strane sťažovateľa sa nevyskytli skutočnosti, ktoré mohli prispieť k prietahom v napadnutom konaní.

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, je samotný postup súdu.

18. Prehľad vo veci vykonaných úkonov:

- 20. novembra 2015 – žaloba pred okresným súdom vo veci finančného zadosťučinenia za nezákonné väznenie,
- 20. októbra 2017 – okresný súd rozhodol vo veci, rozsudok č. k. 20 C 255/2015-65,
- **30. novembra 2017** – sťažovateľ podal odvolanie,
- **7. januára 2019** – okresný súd predložil vec na krajský súd (po približne 13 mesiacoch).

19. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a súdneho spisu zistil, že okresný súd, ktorý vo veci koná od 20. novembra 2015, už síce vo veci rozhodol, no dĺžka konania a zaslanie odvolania krajskému súdu predstavovala 3-ročné obdobie. Ústavný súd zistil priet'ah v konaní od 30. novembra 2017 do 7. januára 2019, čo predstavuje dobu približne 13 mesiacov nečinnosti okresného súdu. Navyše, okresný súd rozhodoval v právne a fakticky jednoduchšej veci. Na krajskom súde sa spis nachádza približne rok a pol. Krajský súd od 8. januára 2019 nevykonával úkon smerujúci k rozhodnutiu v odvolacom konaní, čo v spojení s priet'ahmi identifikovanými v postupe okresného súdu odôvodňuje vysloviť porušenie označených práv aj postupom krajského súdu ako súdu odvolacieho, keďže právna istota o predmete sporu sa nastoľuje až právoplatným ukončením konania, k čomu sa v okolnostiach veci nevyhnutne vyžaduje rozhodnutie o podanom odvolaní.

20. V kontexte okolností veci so zreteľom na vyjadrenie krajského súdu ústavný súd uvádza, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom

konaní (I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998).

V. Záver

21. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (prvý výrok).

22. Ústavný súd zároveň prikázal krajskému súdu, aby v ďalšom období postupoval bez zbytočných prietáhov, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02).

25. Sťažovateľ si uplatnil finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur od okresného súdu a 2 000 eur od krajského súdu. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania (približne 5 rokov), právnu a faktickú nenáročnosť veci a vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020) priznal ústavný súd v popísanej situácii podľa zásady spravodlivosti sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie 1 000 € voči okresnému súdu,

ktorý výraznejšie participoval na zbytočných priet'ahoch (extrémne dlhý čas predkladania veci odvolaciemu súdu) a 250 € voči krajskému súdu, ktorý koná už viac ako rok, a vo zvyšnej časti s'ťažnosť zamietol (tretí a piaty bod výroku).

26. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

27. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastupovania vrátane prvej porady a z písomného podania s'ťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo za jeden úkon právnej služby predstavuje odmenu v sume 177 € a 10,62 € režijný paušál, v celkovej súhrnnej sume za jeden úkon 187,62 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

28. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu